

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 23.2.2004
KOM(2004) 18 endelig

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET OG EUROPA-
PARLAMENTET, DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG
OG REGIONSUDVALGET**

om fremme af andelsselskaber i Europa

INDHOLDSFORTEGNELSE

1.	Indledning	4
1.1.	Baggrund	4
1.2.	Meddelelsens formål	4
2.	Fremme af andelsforetagender som virksomhedsmodel og af et bedre kendskab til sektoren	6
2.1.	Betydningen af kooperativ iværksætteraktivitet	6
2.1.1.	Foranstaltninger til udbredelse af kendskabet til andelsforetagenders betydning for økonomien	6
2.1.2.	De nye medlemsstater og bevidstheden om andelsforetagenders rolle	7
2.1.3.	Forbedring af statistiske data	8
2.2.	Aktioner til fremme af andelsselskaber	8
2.2.1.	Uddannelse	8
2.2.2.	Virksomhedsrådgivning	8
2.2.3.	Adgang til finansiering	9
2.2.4.	Samarbejde med andelsselskabernes repræsentative organisationer	10
2.3.	Specifikke erhvervspolitiske områder, hvor andelsselskaber spiller en vigtig rolle ..	10
2.3.1.	Medarbejderkooperativernes rolle i forbindelse med virksomhedsoverdragelser	10
2.3.2.	Sociale virksomheder og nye retlige former for andelsforetagender	10
3.	Indførelse af en passende lovgivning	11
3.1.	Gennemførelse af statuten for det europæiske andelsselskab	11
3.2.	Overensstemmelse mellem de nationale lovgivninger	11
3.2.1.	Nationale bestemmelser vedrørende SCE	11
3.2.2.	Samarbejdet mellem de nationale myndigheder og Kommissionen	12
3.2.3.	Udformning af modellove	12
3.2.4.	Anvendelsen af ICA's andelsprincipper	12
3.2.5.	Undgå "forhastet" likvidering af vellykkede andelsselskaber - foranstaltninger til modvirkning af, at selskaber ribbes for aktiver eller omdannes til en virksomhedsform, som ikke er baseret på gensidighedsprincippet	13
3.2.6.	Passende skatteregler og andre "særlige goder"	13
3.2.7.	Konkurrenceregler, der gælder for andelsselskaber	14
3.3.	Revision af forordningen	14

4.	Andelsselskabernes bidrag til realisering af Fællesskabets målsætninger	15
4.1.	Landbrugspolitikken og udvidelsen	15
4.2.	Udvikling af landdistrikterne og regional udvikling	16
4.3.	Jobskabelse ved andelsselskaber fra den "socialøkonomiske" sektor.....	17
5.	Konklusion	17

1. INDLEDNING

1.1. Baggrund

I Den Europæiske Union (EU) findes der ca. 300 000 andelsselskaber, som tilsammen tegner sig for 2,3 mio. arbejdspladser. De findes i alle medlemsstater, tiltrædelseslande og kandidatlande, og de har indflydelse på den daglige tilværelse for de mere end 140 mio. borgere, der er medlemmer af andelsselskaber¹.

Andelsselskaberne trives på nutidens konkurrenceprægede markeder, og selv om de ikke søger at maksimere indtjeningen på kapitalen, har de opnået bemærkelsesværdige markedsandele på områder, hvor kapitalselskaber står meget stærkt, f.eks. inden for bankvirksomhed, forsikring, detailfødevarer, apoteker og landbrug. De vokser stærkt inden for sundhedspleje, virksomhedstjenester, uddannelse og boligsektoren.

Andelsselskaberne drives ud fra deres medlemmers interesser, idet disse samtidig er brugere; de drives ikke ud fra hensynet til eksterne investorers interesser. Medlemmerne modtager afkast i forhold til deres forretninger med andelsselskabet, og reserver og aktiver ejes i fællesskab, kan ikke fordeles og skal anvendes i medlemmernes fælles interesse. Da de personlige relationer mellem medlemmerne i princippet er stærke og har stor betydning, skal nye medlemmer godkendes, idet stemmeretten dog ikke nødvendigvis er proportional med kapitalandelen (én mand, én stemme). Hvis et medlem melder sig ud, har han ret til at få sin andel tilbagebetalt, hvilket indebærer en reduktion af kapitalen.

Alle andelsselskaber drives ud fra deres medlemmers økonomiske interesser; nogle af dem befatter sig desuden med aktiviteter, der har til formål at nå sociale eller miljømæssige målsætninger, hvad enten de tjener deres medlemmers eller mere almene interesser.

1.2. Meddelelsens formål

Debatten om andelsforetagenders rolle har fået fornyet interesse, efter at Rådet i juli 2003 vedtog forordningen om statut for det europæiske andelsselskab², i det følgende benævnt SCE, og direktivet om medarbejderindflydelse i europæiske andelsselskaber.

Kommissionen mener ikke, at andelsforetagendernes potentiale udnyttes fuldt ud, og den finder, at deres image bør forbedres på nationalt plan og på EU-plan. Der bør også fokuseres særligt på de nye medlemsstater og kandidatlandene, hvor andelsselskabets muligheder til trods for omfattende reformer endnu ikke udnyttes fuldt ud.

¹ "Statistics and information on European co-operatives", by International Co-operative Alliance, Geneva 1998, offentliggjort med støtte fra Europa-Kommissionen <http://www.ica.coop/europe>

² Rådets forordning (EF) nr. 1435/2003 af 22. juli 2003 om statut for det europæiske andelsselskab og Rådets direktiv 2003/72/EF af 22. juli 2003 om supplerende bestemmelser til statuten for det europæiske andelsselskab for så vidt angår medarbejderindflydelse, EUT L 207 af 18.8.2003.

Vedtagelsen af statuten for SCE indebærer, at medlemsstaterne forpligtes til at træffe foranstaltninger til gennemførelse af forordningen og direktivet. Kommissionen finder, at dette er en god lejlighed for nationale myndigheder og interessenter til at tage initiativer til en forbedring af lovgivningen om andelsforetagender og vilkårene for deres oprettelse.

Et andet spørgsmål, Kommissionen er blevet opmærksom på, er den stadig mere vigtige og positive rolle, andelsforetagender spiller som redskaber for gennemførelsen af de mange fællesskabsmålsætninger, f.eks. med hensyn til beskæftigelse, social integration, regional udvikling, landbrug osv. Kommissionen finder, at denne tendens bør fastholdes, og at andelsforetagenders rolle i diverse fællesskabsprogrammer bør udnyttes og styrkes yderligere.

Der kan også noteres fornyet interesse for andelsselskaberne på internationalt plan. Den vigtigste begivenhed i denne henseende er ILO's (Den Internationale Arbejdsorganisation) vedtagelse i 2002 af henstillingen om fremme af kooperativer (se fodnote 19), som på dette tidspunkt blev officielt godkendt af regeringerne i såvel EU's medlemsstater som i alle tiltrædelsesstater og kandidatlande.

På grund af denne fornyede interesse for andelsforetagender gennemførte Kommissionen i 2002 en vidtrækkende offentlig høring om andelsselskaber i Europa³. Svarene repræsenterede synspunkter fra næsten alle sektorer af andelsvirksomhed, og især tiltrædelseslandene og kandidatlandene tegnede sig for en stor del af responsen⁴. Analysen og konklusionerne i høringsdokumentet fik bred tilslutning, og der blev samtidig fremsat mange konstruktive kommentarer og forslag.

Nærværende meddelelse afspejler resultaterne af denne omfattende høringsproces. Den fokuserer på tre hovedemner, der er indkredset via besvarelserne, og fremlægger de muligheder, medlemsstaterne og andelsselskaberne selv har for at udnytte andelsforetagendernes økonomiske potentiale. For hvert af disse tre emner opregner meddelelsen en række konkrete foranstaltninger, der skal træffes af Kommissionen med henblik på at nå målsætningerne.

Meddelelsens tre hovedemner er:

- Fremme af anvendelsen af andelsforetagender i Europa ved at øge denne sektors synlighed og fremme genkendeligheden og forståelsen af den
- Yderligere forbedring af lovgivningen om andelsforetagender i Europa
- Fastholdelse og styrkelse af andelsforetagendernes stilling og deres bidrag til Fællesskabets målsætninger.

³ Høringsdokumentet "Co-operatives in Enterprise Europe" kan ses på følgende adresse:
<http://europa.eu.int/comm/enterprise/entrepreneurship/coop/consultation/index.htm>.

⁴ Kommissionen modtog 46 besvarelser: 7 fra europæiske sammenslutninger, 17 fra repræsentative organisationer i medlemsstaterne og 5 fra andelsselskaber; dette repræsenterer samlet størstedelen af andelssektoren i Europa. Desuden indkom der 4 besvarelser fra offentlige myndigheder, 9 fra kandidatlande (herunder en fælles udtalelse fra 48 organisationer i 10 lande), 2 fra internationale (verdensomspændende) organisationer og 2 fra eksperter. Svarene og resuméerne heraf (på engelsk og fransk) findes på ovennævnte websted.

2. FREMME AF ANDELFORETAGENDER SOM VIRKSOMHEDSMODEL OG AF ET BEDRE KENDSKAB TIL SEKTOREN

2.1. Betydningen af kooperativ iværksætteraktivitet

2.1.1. *Foranstaltninger til udbredelse af kendskabet til andelsforetagenders betydning for økonomien*

Arbejdet med at fremme andelsforetagenders betydning som virksomhedsmodel har afdækket et behov for at forklare, på hvilke områder, de kan spille en stærk rolle.

- Andelsforetagender kan være et middel til opbygning og styrkelse af de små og mellemstore virksomheders (SMV'ernes) økonomiske styrke på markedet. Andelsforetagender er en virksomhedsform, der gør det muligt for SMV'er at opnå nogle af de større virksomheders fordele, når det gælder stordrift, markedsadgang (herunder deltagelse i større offentlige udbud), købekraft, markedsindflydelse, ledelsesudvikling, uddannelse og forskningskapacitet. Andelsforetagender er en virksomhedsform, der giver virksomhederne mulighed for at indlede fælles aktiviteter og dele risici, uden at de derved mister deres uafhængighed. Andelsforetagender muliggør også en lodret integrering af produktionskæderne. Dette kan være en fordel for små virksomheder, som indtager en svag position i forsyningskæden og ønsker selv at nyde godt af indkomsten fra merværdien af deres produkter eller tjenesteydelser. De fleste ikke-andelsforetagender er imidlertid ikke klar over, at andelsmodellen kan være velegnet til sådanne fælles aktiviteter.
- Andelsforetagender kan levere tjenesteydelser af høj kvalitet. Tjenesteydelser udgør 70 % af produktionen og 69 % af arbejdspladserne i EU. Over 75 % af alle nye virksomheder i Europa er servicevirksomheder. Sådanne virksomheder skal kunne tilbyde deres kunder stadig højere kvalitet og skræddersyede tjenesteydelser. Strukturen i et andelsforetagende kan give brugerne af dets tjenesteydelser indflydelse på udformningen af den virksomhed, der betjener dem - eftersom disse brugere samtidig er foretagendets medlemmer - og dermed sikre, at den svarer til deres behov. Andelsforetagender kan ofte levere tjenesteydelser til befolkningsgrupper, som almindeligvis ikke vil have adgang til tjenesterne, fordi det af rentabilitetsgrunde ikke er attraktivt at levere sådanne tjenester. Dette er tilfældet med "nærtjenester" som sundhed og velfærd, som er de sektorer, hvor andelsforetagender har størst vækst⁵.
- Andelsforetagender befordrer opbygningen af et videnbaseret samfund. I en hel del andelsforetagender (f.eks. medarbejderkooperativer) har medlemmerne som brugere reel indflydelse på ledelsesbeslutningerne. Den økonomiske medindflydelse og ledelsesstrukturen i andelsforetagender skaber immaterielle aktiver som knowhow og kompetencer. På denne måde vil iværksættere, der ellers ikke vil kunne få adgang til ansvarsfunktioner, i andelsforetagender ofte få mulighed for at afprøve iværksætter- og ledelsesinitiativer.

⁵ Det fremgår af en Eurostat-undersøgelse offentliggjort i 2002 af andelsforetagender i 7 medlemsstater i årene 1995-1998, at væksten i disse selskaber er særlig stor inden for undervisning, sundhedsvæsen og sociale foranstaltninger og andre kollektive, sociale og personlige tjenesteydelser (hovedafdeling M, N og O i NACE).

For at andelsforetagender fortsat kan yde et vigtigt bidrag til økonomisk dynamik og vækst som nævnt ovenfor, er det vigtigt, at medlemsstaternes myndigheder såvel som organisationer på nationalt, regionalt og lokalt plan udvikler eller intensiverer deres bestræbelser til fordel for udbredelse af viden om denne sektor.

Aktion 1. Kommissionen vil undersøge mulighederne i proceduren på basis af det flerårige program til fremme af initiativ og iværksætterånd⁶ og andre fællesskabsprogrammer for at støtte initiativer fra interessentorganisationer og medlemsstater. Disse foranstaltninger skal tilstræbe øget opmærksomhed blandt offentlige myndigheder og private erhvervsdrivende om den kooperative models potentiale, når det gælder oprettelse af virksomhed eller af grupper af små virksomheder. Disse initiativer kan omfatte tilrettelæggelse af konferencer og udformning af vejledende brochurer, tematiske forskningsstudier, endagsforanstaltninger, netværk osv.

I betragtning af andelsvirksomhedernes forskelligartede udvikling fra land til land (se punkt 3.2.1) er der enorme muligheder for en intensiveret udveksling af oplysninger og erfaring.

Aktion 2. Kommissionen vil undersøge muligheden for at organisere en struktureret udveksling af information og erfaring samt identificering af god praksis, når gælder erhvervsvirksomhed som andelsselskab. Den vil også i samarbejde med medlemsstater og interessenter undersøge muligheden for at udarbejde en benchmarking af nationale politikker og praksis på området.

2.1.2. *De nye medlemsstater og bevidstheden om andelsforetagenders rolle*

I de nye medlemsstater har der indtil nu kun været få initiativer på dette område, og der er en udbredt mangel på information om andelsforetagenders potentiale og deres muligheder. Borgere og små iværksættere i tiltrædelseslandene bør derfor gøres opmærksomme på, at oprettelsen af et andelsforetagende kan være en attraktiv måde at starte virksomhed på for personer med begrænset kapital, erfaring eller selvtillid. Ved at lægge ressourcer og erfaring sammen kan de dele det ansvar og de risici, der ville have umuliggjort tilværelsen som selvstændig.

Andelsforetagenderne har været konfronteret med særlige problemer i de tidligere planøkonomier i Centraleuropa. Selv om de ofte har været den frieste virksomhedsform, som var tilladt under det centrale styre, har de siden lidt under at blive identificeret med det gamle system. I denne forbindelse er det også vigtigt at understrege, at nye andelsinitiativer vil kunne bidrage til en afbalanceret udvikling af økonomierne og selskaberne i de nye medlemsstater og kandidatlandene. Kommissionen vil i forbindelse med aktion 1 og aktion 2 undersøge, hvordan man bedst kan fremme initiativer i de nye medlemsstater til fordel for øget viden og overførsel af information og erfaring på tværs af Europa.

⁶ Rådets beslutning (2000/819/EF) af 20. december 2000 om et flerårigt program til fremme af initiativ og iværksætterånd, navnlig for små og mellemstore virksomheder (SMV) (2001-2005), EFT L 333 af 29.12.2000, s. 84.

2.1.3. *Forbedring af statistiske data*

Endnu et problem, der hæmmer forståelsen af andelsforetagenders potentiale, er mangelen på data vedrørende disse virksomheders kvantitative betydning og deres udviklingstendenser.

Aktion 3. Kommissionen vil undersøge muligheden for at udvikle anvendelsen af satellitkonti til indsamling og analyse af statistiske data om andelsforetagender og for at få de nationale statistiske kontorer til at anvende disse fremgangsmåder.

2.2. **Aktioner til fremme af andelsselskaber**

2.2.1. *Uddannelse*

Ledelsesuddannelser er ofte baseret på den mest udbredte virksomhedsform, dvs. aktieselskaber. Det er derfor ikke særligt overraskende, at unge iværksættere sjældent overvejer andelsmodellen, selv om den kan være den mest velegnede til deres formål.

Der findes flere eksempler på specifikke kurser⁷ (også som fjernundervisning) i ledelse af andelsforetagender og også specielle universitetskurser for kooperative iværksættere. Sådanne initiativer er desværre oftest isolerede, men kunne med fordel udbredes til hele EU.

EU-programmerne vedrørende almen uddannelse, erhvervsuddannelse, eLearning og livslang uddannelse er særligt velegnede for andelsforetagender, som det fremgår af disses vellykkede deltagelse i programmer som Erasmus/Socrates, Leonardo da Vinci I & II og tidligere programmer siden midten af 1980'erne. Kommissionen opfordrer medlemsstaterne, de nationale uddannelsesinstitutioner og interessentorganisationerne til at udbrede kendskabet til andelsformen via de erhvervsøkonomiske fag på de gymnasiale og videregående uddannelser og til at fremme udviklingen af de relevante ledelseskvalifikationer.

Aktion 4. Kommissionen tager de nødvendige skridt med henblik på at sikre, at andelsforetagender får lettere adgang til programmer vedrørende almen uddannelse, erhvervsuddannelse, livslang uddannelse og eLearning, navnlig til de programmer, som skal fremme tværnationale projekter og tværnationale specialiserede netværk, og som skal udvikle god praksis på innovative områder.

2.2.2. *Virksomhedsrådgivning*

Andelsforetagendernes særegenhed kræver skræddersyet virksomhedsrådgivning. En sådan rådgivning kan være en værdifuld ledsageforanstaltning til og en forudsætning for lånefinansiering. Etablering af netværk af sådanne centre, der tilbyder specialiseret rådgivning til andelsforetagender, vil gøre det muligt at udveksle relevante erfaringer. Hvis efterspørgslen efter sådanne tjenester imidlertid ikke er tilstrækkeligt stor til at oprette specialiserede centre, kan et formidlingssystem være mere velegnet. Handelskamre og arbejdsgiverorganisationer bør også være opmærksomme på andelsforetagenders behov for at kunne yde dem de tjenester, de har brug for. Kommissionen opfordrer medlemsstaterne og

⁷ Se Den Internationale Arbejdsorganisations (ILO's) "Training Methodology for Co-operative Management" på <http://www.ilo.org/coop>.

interessentorganisationerne til at undersøge, hvilke støtte- og rådgivningstjenester, der står til rådighed for andelsforetagender, og sikre disse tjenester.

Aktion 5. Kommissionen vil undersøge muligheden for at identificere og udbrede god praksis inden for virksomhedsstøttetjenester til andelsforetagender i kølvandet på det tidligere arbejde vedrørende SMV'er og meget små virksomheder⁸.

2.2.3. Adgang til finansiering

Andelsselskaber har ingen eller kun begrænset adgang til kapitalmarkederne og er derfor henvist til deres egen kapital eller til lånefinansiering⁹. Dette skyldes hovedsagelig, at der såvel blandt kreditinstitutioner som regulerende myndigheder kun er en begrænset viden om, hvad der kendetegner den kooperative virksomhedsform. I denne sammenhæng og inden for rammerne af aktion 1 og aktion 2 ønsker Kommissionen at yde et væsentligt bidrag til at lette andelsorganisationers og nationale forvaltnings udveksling af erfaringer for så vidt angår god og innovativ praksis i forbindelse med finansiering af andelsselskaber. I forbindelse med aktion 9 og 10 er det ydermere også vigtigt at undersøge, hvordan der i god regnskabspraksis og andre relevante regler kan tages hensyn til andelsselskabernes særlige træk, når det gælder kapitaliseringsstruktur og fastsættelse af aktiver.

Når det gælder offentlig finansiering, opfordrer Kommissionen dog medlemsstaterne til at sikre, at mulighederne for finansiering af virksomheder også er tilgængelige og egnede for andelsselskaber. I betragtning af andelsselskabers specifikke behov vil Kommissionen undersøge, om det er relevant at indføje en specifik reference til disse behov i de finansielle instrumenter, der forvaltes af Den Europæiske Investeringsfond¹⁰.

Mange andelsselskaber i tiltrædelseslandene har ligesom deres modstykker i EU særligt vanskeligt ved at skaffe både fremmed- og egenkapital. Flere andelsorganisationer har efterlyst et særligt førtiltrædelsesprogram for andelsforetagender. Kommissionen mener dog, at den mest effektive støtte formidles gennem eksisterende instrumenter.

Aktion 6. Kommissionen vil undersøge, om det er muligt at indføje en specifik reference til andelsselskaber i de finansielle instrumenter, der forvaltes af Den Europæiske Investeringsfond, der indgår i "det flerårige program til fremme af initiativ og iværksætterånd, navnlig for små og mellemstore virksomheder". Det vil også blive tilstræbt at sikre, at andelsselskaber fortsat er støtteberettigede under andre fællesskabsprogrammer, og at de har fuld adgang til information om disse programmer.

⁸ Se http://europa.eu.int/comm/enterprise/entrepreneurship/support_measures/reports_studies.htm og <http://europa.eu.int/comm/enterprise/entrepreneurship/craft/craft-studies/craft-supportserv.htm#support-services-reports>

⁹ Flere andelsbevægelser har forsøgt at støtte andelsselskaber i vækst ved at oprette investeringsfonde (f.eks. ESFIN/IDES i Frankrig <http://www.esfin-ides.com/pages/Contact/ContactRubrique.htm> og Coop Action i Det Forenede Kongerige <http://www.co-operativeaction.coop/>; I Italien har lov nr. 59 af 31.1.1992 forenklet denne proces, idet andelsselskaber kan afsætte 3 % af deres skattepligtige årlige overskud (hvortil kommer aktiver fra opløste andelsselskaber) til gensidige fonde til fremme af andelsselskaber, jfr. Coop Action:

¹⁰ <http://www.europa.com/enterprise/entrepreneurship/financing/index.htm>

2.2.4. Samarbejde med andelsselskabernes repræsentative organisationer

Andelsselskaberne er godt repræsenteret på europæisk plan via deres nationale eller sektorielle sammenslutninger og deres koordinerende organer. Kommissionen vil fortsætte de regelmæssige kontakter med repræsentative organisationer af andelsselskaber¹¹ angående alle relevante politikker og spørgsmål (se også aktion 9).

2.3. Specifikke erhvervspolitiske områder, hvor andelsselskaber spiller en vigtig rolle

2.3.1. Medarbejderkooperativernes rolle i forbindelse med virksomhedsoverdragelser

Ca. en tredjedel af virksomhederne i Europa vil blive overdraget i de kommende 10 år, og en stigende del af overdragelserne vil finde sted uden for den nuværende ejers familie. Arbejdstagerne har en særlig interesse i, at deres virksomheder er bæredygtige, og de har ofte et indgående kendskab til de virksomheder, de arbejder i. Ofte mangler de imidlertid de nødvendige finansielle midler og den påkrævede finansielle støtte til at overtage og drive en virksomhed. Omhyggelig og gradvis forberedelse af virksomhedsoverdragelser til de ansatte i form af medarbejderkooperativer kan øge overlevelseshyppigheden¹².

I denne forbindelse er det relevant at pege på meddelelsen fra juli 2002 om en ramme for fremme af ordninger for lønmodtageres andel af kapitalen¹³. En sådan ordning kan bestå i at give de ansatte kollektiv andel i virksomhedens resultater og gøre det muligt for dem at akkumulere aktiver i medarbejderkooperativer, som kan bidrage til at finansiere de ansattes overtagelse af virksomheden. Kommissionen opfordrer medlemsstaterne til at overveje indførelsen af incitamenter til befordring af sådanne ordninger, der gør det muligt for medarbejderne at overtage virksomheden.

2.3.2. Sociale virksomheder og nye retlige former for andelsforetagender

Da andelsforetagender er en virksomhedsform, som gør det muligt effektivt at integrere sociale målsætninger, har nogle medlemsstater indført særlige retlige former for at fremme sådanne aktiviteter. Dette har været en betydelig succes og har skabt interesse i andre medlemsstater med lignende problemer¹⁴. Denne type

¹¹ De vigtigste er ICA Europe (International Cooperative Alliance) og CCACE (Co-ordinating Committee of European Co-operative Associations).

¹² I Kommissionens henstilling nr. 94/1060/EF af 7.12.1994 (EFT L 385 af 31.12.1994, s.14) opfordrede Kommissionen medlemsstaterne til at lette overdragelsen af virksomheder til deres ansatte ved at nedsætte beskatningen af kapitalgevinster ved overdragelse af aktier til de ansatte, ved at give afkald på registreringsgebyrer eller ved at indføre skattebegunstigelser eller give mulighed for henstand med skatten. Ved opfølgninger af denne henstilling i 1998 og 2002 kunne der ikke noteres fremskridt i medlemsstaterne på dette område.

¹³ KOM(2002) 364 endelig af 5.7.2002, se http://europa.eu.int/comm/employment_social/soc-dial/labour/index_en.htm

¹⁴ I Italien blev der i løbet af 10 år efter vedtagelsen af lov 381 i 1991 oprettet 7 700 sociale andelsforetagender med 210 000 ansatte, hvoraf 22 600 var dårligt stillede arbejdstagere. Disse andelsforetagender beskæftiger både frivillig og lønnet arbejdskraft og integrerer marginaliserede grupper i økonomien. I 2001 indførtes i Frankrig den nye virksomhedsform andelsselskab af kollektiv interesse (Société Coopérative d'Intérêt Collectif), og i Det Forenede kongerige blev der for kort tid siden fremsat forslag om et selskab af kollektiv interesse (Community Interest Company - <http://www.dti.gov.uk/cics/>). I flere tiltrædelseslande og kandidatlande har andelsforetagender baseret

andelsselskaber er stillet over for særlige problemer, når det gælder finansieringen af deres aktiviteter.

Aktion 7. Kommissionen vil studere politikker, god praksis og lovgivning vedrørende sociale andelsforetagender i Europa og rapportere herom til EU's institutioner.

3. INDFØRELSE AF EN PASSENDE LOVGIVNING

3.1. Gennemførelse af statuten for det europæiske andelsselskab

I lighed med statuten for det europæiske selskab (SE), der gælder for aktieselskaber, vil statuten for det europæiske andelsselskab (SCE) give andelsselskaber mulighed for som en juridisk person at drive virksomhed i hele EU på basis af et fælles sæt regler.

I henhold til forordningen har medlemsstaterne 3 år - dvs. til 18. august 2006 - til at gennemføre statuten i deres nationale lovgivning.

I løbet af høringsprocessen er det tilkendegivet, at SCE er en nødvendig forudsætning for, at andelsselskaber frit kan operere i hele Europa. Den bør derfor gennemføres inden for ovennævnte tidsfrist. I dette øjemed vil Kommissionen i forbindelse med aktion 1 undersøge, hvordan man bedst kan udforme en oplysningskampagne, der kan gøre potentielle brugere opmærksomme på SCE-instrumentet. Kampagnen er først og fremmest rettet mod virksomhedskonsulenter og erhvervsstøttetjenester, revisorer og handelskamre. Publikationer vil blive distribueret via Euro-Info Centre i medlemsstaterne. Kommissionen vil desuden tage de nødvendige skridt til hurtig gennemførelse af forordningen med henblik på også at mindske antallet af eventuelle overtrædelsesprocedurer mod medlemsstaterne. Aktion 8 indgår i denne sammenhæng:

Aktion 8. Kommissionen vil afholde en række møder med de embedsmænd fra medlemsstaterne, der er ansvarlige for gennemførelsen af forordningen og direktivet om SCE med henblik på en drøftelse af alle de spørgsmål, der kræver nationale foranstaltninger, eller som er omfattet af national lovgivning.

3.2. Overensstemmelse mellem de nationale lovgivninger

3.2.1. Nationale bestemmelser vedrørende SCE

I alle medlemsstater er det tilladt at oprette og drive andelsselskaber. I nogle medlemsstater er det imidlertid ikke muligt for andelsselskaber at operere inden for visse sektorer. Traditionerne vedrørende andelsselskaber og deres retlige form varierer desuden meget i medlemsstaterne. Deres tilgang til lovgivningen om andelsselskaber kan opdeles i tre kategorier: (1) lande, hvor der er en enkelt generel lov (2) lande, hvor andelslovgivningen er opdelt efter andelsforetagendets sektor og formål (3) lande, hvor der ikke findes nogen andelslovgivning, og hvor en virksomheds andelsform udelukkende afledes af dens vedtægter eller interne regler. Den uensartede lovgivning for andelsselskaberne kan hindre dem i at operere effektivt på tværs af grænserne og på EU-plan, eftersom medlemmernes, ledelsens og

på handicappede, (som ligner integrationsandelsforetagender i Italien) givet kvalitetsjob og lægelig støtte til de handicappede siden begyndelsen af det 20. århundrede.

tredjemands rettigheder og forpligtelser bliver uklare. Dette problem bliver mere iøjnefaldende, når visse nationale bestemmelser anvendes på de europæiske andelselskaber alt efter den medlemsstat, de er registreret i. I forbindelse med aktion 8 vil Kommissionen derfor i samarbejde med andelsorganisationer og nationale myndigheder søge at afgrænse de tilfælde, hvor forskelligheder med hensyn til national lovgivning kan forårsage problemer for den effektive anvendelse af ECS-statutten og i denne forbindelse foreslå nogle løsninger, der kan opnå bred accept. Dette tiltag vil indirekte kunne føre til en tilnærmelse af de nationale lovgivninger.

3.2.2. *Samarbejdet mellem de nationale myndigheder og Kommissionen*

Der kan opnås forbedringer i andelslovgivningen ved at fremme kontakten mellem de nationale lovgivningsmyndigheder og skabe mulighed for fælles analyse af god og innovativ praksis¹⁵. Denne proces bør også omfatte kandidatlandene, hvoraf nogle allerede har anmodet om bistand til at reformere deres andelslovgivning, og hvor andelselskaberne i endnu højere grad er genstand for misforståelser fra de lovgivende myndigheders side.

Aktion 9. Kommissionen vil samarbejde med offentlige myndigheder og andelsorganisationer, særligt i de nye medlemsstater, for at forbedre andelslovgivningen yderligere; i dette øjemed vil Kommissionen over for medlemsstaterne insistere på deres forpligtelse til at underrette hinanden og Kommissionen, når de er ved at udarbejde ny lovgivning på området.

3.2.3. *Udformning af modellove*

Til trods for de nævnte forskelle mellem de nationale lovgivninger agter Kommissionen ikke at stille forslag om harmonisering af de nationale bestemmelser om andelselskaber¹⁶. Adskillige andelsorganisationer - hovedsagelig fra EU-15 - har tilkendegivet, at de nationale lovgivninger ikke hæmmer deres aktiviteter væsentligt i de lande, hvor de har hjemsted. Den af Kommissionen udnævnte gruppe på højt plan af eksperter inden for selskabsret¹⁷ har fremført, at andelsorganisationerne bør tage initiativ til at udarbejde modellove for andelsforetagender for at fremme gradvis tilnærmelse af nationale love om andelselskaber.

A.10. Kommissionen hilser initiativer fra nationale og europæiske organisationer vedrørende udformning af "modellove" velkommen. Kommissionen er rede til at bistå ved udformningen.

3.2.4. *Anvendelsen af ICA's andelsprincipper*

Lovene om andelselskaber er forskellige med hensyn til tilgang og baseret på forskellige traditioner, men generelt overholdes Den Internationale Kooperative

¹⁵ En sammenligningstabel over hhv. medlemsstaternes og kandidatlandenes andelslovgivning findes på følgende websted: http://www.europa/comm/enterprise/entrepreneurship/coop/social-cmaf_agenda/social-cmaf-cooperatives.htm

¹⁶ Kommissionens meddelelse af 21.5.2003: "Modernisering af selskabsretten og forbedret virksomhedsledelse i Den Europæiske Union - vejen frem" - Kapitel 3.7 "At styrke gennemsigtigheden i andre nationale selskabsformer", reference i næste fodnote.

¹⁷ Final Report of the High Level Group of Company Law Experts on a Modern Regulatory Framework for Company Law in Europe (4/11/ 2002): http://europa.eu.int/comm/internal_market/en/company/company/modern/index.htm

Alliances (ICA's) andelsprincipper, således som de kommer til udtryk i "Udredning om andelsselskabets identitet" vedtaget af ICA i 1995, som FN og har tilsluttet sig i en af sine resolutioner¹⁸, og som ILO for nylig har indarbejdet i en af sine henstillinger¹⁹. Love, som regulerer andelsselskaber, bør derfor bygge på andelsprincipperne og de definitioner og værdier, der er indeholdt heri. I denne sammenhæng skal medlemsstaterne dog udvise tilstrækkelig fleksibilitet med henblik på at gøre det muligt for andelsselskaberne at konkurrere effektivt på deres markeder og på lige fod med andre virksomhedsformer. Andelsselskaberne behøver ikke præferencestatus, men derimod mere ensartede spilleregler, der frigør dem fra restriktioner og forpligtelser, der udspringer af forskellige nationale politiske målsætninger, og som de andre virksomhedsformer, de konkurrerer med i den moderne markedsøkonomi, ikke er underlagt. En gennemtænkt lovgivning kan i et vist omfang opveje nogle af de begrænsninger, der er indbygget i andelsformen, såsom manglende adgang til investeringskapital. Eksempelvis vil andelsselskaber måske kunne få tilladelse til at udstede ikke-brugerandele, som er omsættelige og afkastgivende, under forudsætning af begrænset deltagelse for sådanne ikke-brugerandele, således at virksomhedernes karakter af andelsforetagende ikke bringes i fare. Kommissionen opfordrer medlemsstaterne til ved udarbejdelsen af nationale bestemmelser om andelsselskaber at tage udgangspunkt i "andelsprincipperne og de definitioner og værdier", der er indeholdt i ovennævnte henstilling, men samtidig være så fleksible, at andelsselskabernes nutidige krav kan imødekommes (se desuden aktion 9 og aktion 10).

3.2.5. *Undgå "forhastet" likvidering af vellykkede andelsselskaber - foranstaltninger til modvirkning af, at selskaber ribbes for aktiver eller omdannes til en virksomhedsform, som ikke er baseret på gensidighedsprincippet*

Kommissionen opfordrer medlemsstaterne til at sikre, at et andelsselskabs aktiver ved opløsning eller omdannelse fortrinsvis fordeles efter princippet "ingen personlig gevinst", dvs. til andre andelsselskaber, eller til andelsorganisationer med lignende formål eller formål af almen interesse. Sådanne aktiver er ofte blevet bygget op gennem flere generationer, og de bør være medlemmernes fælles ejendom og udelukkende forbeholdes opfyldelse af andelsselskabets formål. Ved opløsning bør det dog være muligt i forbindelse med sager, der er tilfredsstillende belyst, at fordele aktiverne fra et andelsselskab på dets medlemmer. Medlemsstaterne opfordres til at beskytte andelsselskabernes aktiver for at sikre, at medlemmernes ønsker og andelsselskabets formål tilgodeses i tilfælde af en planlagt overtagelse eller omdannelse til aktieselskab (se aktion 9 og aktion 10).

3.2.6. *Passende skatteregler og andre "særlige goder"*

Nogle medlemsstater (f.eks. Belgien, Italien og Portugal) mener, at de begrænsninger, der på grund af deres særlige natur er en iboende egenskab hos andelsselskaberne, berettiger til særlige skatteregler. Eftersom andelsselskaber ikke

¹⁸ Se FN's resolution 56/114 vedtaget på det 88. plenarmøde i FN's generalforsamling den 19. december 2001 og generalsekretærens rapport 2001/68 af 14. maj 2001.

¹⁹ Henstilling 193 om fremme af kooperativer, der blev vedtaget på den 90. internationale arbejdskonference den 20. juni 2002. Ud over en række definitioner og præciseringer indeholder henstillingen følgende principper: frivilligt og åbent medlemskab, demokratisk kontrol udøvet af medlemmerne, medlemmernes økonomiske deltagelse, uafhængighed for andelsselskabet, medlemmernes ret til uddannelse og oplysning, pligt til samarbejde mellem andelsselskaberne og hensyntagen til samfundets behov (elektronisk henvisning i fodnote 7).

er noteret på børsen, og andelene derfor ikke er tilgængelige for et større publikum, er mulighederne for at realisere en kapitalvinding næsten ikke-eksisterende. Endvidere udbetales kapitalandelene til pariværdien (de har ikke nogen spekulationsværdi), og afkastet (dividenden) er normalt begrænset, hvilket vil kunne afskrække nye investorer. Desuden bør det nævnes, at andelsselskaber ofte er omfattet af strenge bestemmelser om henlæggelser til reserver. En særlig skattemæssig status kan være en velkommen løsning, men i forbindelse med al regulering af andelsforetagender bør der gælde det princip, at beskyttelse eller fordele, der ydes en bestemt virksomhedsform, skal stå i rimeligt forhold til de lovgivningsmæssige restriktioner, sociale forbedringer eller begrænsninger, der er indbygget i denne form. Andre "fordele" bør desuden ikke føre til illoyal konkurrence eller give anledning til, at virksomheder anvender andelskonstruktionen for at omgå regler om oplysningspligt og virksomhedsstyring. Medlemsstaterne bør overveje at indføre passende og forholdsmæssige skatteregler for andelsselskabers egenkapital og reserver. Sådanne bestemmelser bør dog ikke føre til konkurrenceforvridning (se også aktion 9 og aktion 10).

3.2.7. *Konkurrenceregler, der gælder for andelsselskaber*

Høringen om andelsselskaberne viste, at anvendelsen af konkurrencereglerne på andelsselskaber giver anledning til nogen forvirring og en del betænkeligheder.

Andelsselskaber, som udøver økonomiske aktivitet, betragtes som "virksomheder" i overensstemmelse med EF-traktatens artikel 81, 82 og 86-88. De er derfor i fuldt omfang underkastet de europæiske konkurrence- og statsstøtteregele og også de forskellige undtagelser, tærskler og *de minimis*-regler. Der er ikke grundlag for særbehandling af andelsselskaber i de generelle konkurrenceregler, men visse aspekter af deres retlige form og struktur bør, som det fremgår af tidligere afgørelser og domme, tages i betragtning.

I de fleste tilfælde har der været tale om andelsselskaber af juridiske enheder (ikke fysiske personer). Et sådant andelsselskab er både en sammenslutning af virksomheder (hvis den udøver økonomiske aktiviteter) og en selvstændig virksomhed. Både andelsselskabet og dets medlemmer er derfor underkastet konkurrenceregler. Endvidere gælder konkurrencereglerne ikke kun for aftalerne mellem virksomheder (f.eks. oprettelsen af et andelsselskab og dets stiftelsesvedtægter), men også de afgørelser, der træffes af andelsselskabets interne organer. Selv om et andelsselskab ikke nødvendigvis strider mod EF-traktatens artikel 81, kan dets efterfølgende adfærd eller vedtægter betragtes som konkurrencebegrænsende. Kommissionen opfordrer interessentorganisationer og erhvervsstøttetjenester til at sikre en omfattende udbredelse af kendskabet til de konkurrenceregler, der har betydning for Europas andelsselskaber.

3.3. **Revision af forordningen**

Artikel 79 i SCE-forordningen foreskriver: "*Senest fem år efter denne forordnings ikrafttræden forelægger Kommissionen, Europa-Parlamentet og Rådet en rapport om anvendelsen af forordningen og i givet fald forslag til ændringer.*" I denne artikel anføres nogle af de emner, som rapporten skal omhandle (placering af hovedkontor og vedtægtsmæssigt hjemsted, medlemsstaternes bestemmelser, opsplitting af et SCE og retsmidler i tilfælde af svig).

Desuden har Gruppen på Højt Plan af Ekspertter inden for Selskabsret²⁰ tilkendegivet, at der i forbindelse med den fremtidige anvendelse af SCE-forordningen er vigtige spørgsmål, som bør analyseres nøje, bl.a. relationen mellem SCE og de nationale former for andelsselskaber, hvorvidt SCE vil blive anvendt til transnationale omstruktureringer og joint ventures, og i bekræftende fald om dette vil forbedre andelsselskabernes konkurrenceevne.

Hvis disse anbefalinger skal sammenfattes, kan det siges, at det vigtigste element, der skal bedømmes, er medlemsstaternes frihed til at regulere en række spørgsmål i overensstemmelse med nationale traditioner. Forordningen forventes at få indirekte og gradvist harmoniserende virkning, i og med at den bliver reference for fremtidig lovgivning, især når det gælder de nye medlemslande og kandidatlandene (se også meddelelsens punkt 3.2.1); derfor finder Kommissionen det endnu mere vigtigt, at den indeholder enkle og stærkt formulerede regler, og at referencer til nationale bestemmelser minimeres.

Aktion 11. I forbindelse med revisionen af forordningen vil Kommissionen være særligt opmærksom på mulighederne for at forenkle forordningen ved at foreslå vedtagelse af fælles EU-regler, i det omfang det er muligt.

4. ANDELSSKABERNES BIDRAG TIL REALISERING AF FÆLLESSKABETS MÅLSÆTNINGER

Andelsselskabernes mangfoldige bidrag til den europæiske økonomi gør dem til et integreret element i opnåelsen af Lissabon-målene. Faktisk er andelsselskaberne et godt eksempel på en virksomhedstype, der på en og samme tid kan tilgodese såvel iværksættermæssige som sociale mål på en måde, således at disse supplerer hinanden gensidigt. Ud over deres bidrag til iværksætningspolitikken, spiller andelsselskaberne en vigtig rolle i landbrugssektoren, når det gælder udvikling af regioner med økonomiske problemer, og deres struktur er ideel, når det gælder om at forbedre beskæftigelsen og den sociale samhørighed. En større udbredelse af kendskabet til andelsselskabernes rolle og deres potentiale er derfor ikke kun påkrævet i forbindelse med de umiddelbare fordele for andelsselskaberne selv, men også på grund af forbindelsen til vigtige politikker og mål, således som det fremgår af de følgende afsnit. Der er derfor et klart behov for nye bestræbelser på fællesskabsplan med henblik på at sikre, at der fuldt ud tages hensyn til andelsselskabernes rolle i forbindelse med relevante fællesskabsprogrammer.

4.1. Landbrugspolitikken og udvidelsen

Andelsselskaberne har spillet og spiller fortsat en meget vigtig rolle i den europæiske landbrugssektor. Der ydes allerede støtte til udvikling af landdistrikterne via EUGFL-finansierede initiativer til etablering af faciliteter med det formål at levere forskellige tjenesteydelser til landmændene på kollektiv basis (f.eks. maskinringe, vikar- og driftskonsulentordninger). Andelsselskabet er en særdeles velegnet konstruktion, når det gælder sådanne tjenesteydelser, og det falder inden for rammerne af disse initiativer.

²⁰ Report of the High Level Group, op.cit, Chapter VIII “Co-operatives and Other Forms of Enterprise”, s.121.

I de nye medlemsstater er det et problem for udviklingen af moderne andelsforetagender, at udtrykket kooperativ har negative associationer. I den kollektive bevidsthed er det stadig forbundet med central styring og mangel på frihed. I alle tiltrædelseslandene er der som følge af privatiseringer oprettet tusinder af små og mellemstore landbrug og forarbejdningsvirksomheder. Denne fragmenterede struktur forhindrer virksomhederne i at høste fordelene ved stordrift, samtidig med at de små virksomheder ikke har tilstrækkeligt med kapital til at investere i den teknologi, der er nødvendig for at kunne overholde de nyligt indførte strengere sundheds- og plantesundhedsregler. Mangelen på kapital og u hensigtsmæssig eller indbyrdes uoverensstemmende lovgivning er stadig et problem for mange landbrugs- og fødevarer virksomheder. Hvis sådanne mindre landbrug inden for samme eller beslægtede sektorer opretter andelsforetagender, vil de kunne sikre den kritiske masse, der er nødvendig for større investeringsprojekter og samtidig kunne tilbyde banker og investorer bedre sikkerhed. EU's programmer Phare og Ispa lettede i et vist omfang adgangen til kapital, og i både førtiltrædelsesinstrumentet SAPARD og tiltrædelsestraktaten anerkendes betydningen af kollektive løsninger, eftersom de i tiltrædelseslandene åbner mulighed for specifik støtte til landbrugsproducentgrupper, som kan antage form af andelsforetagender.

Kommissionen finder, at landsbrugskooperativet som virksomhedsform kan være et vigtigt redskab, når det gælder om at fremme udviklingen af landbrugssektoren i de nye medlemslande. Ud over at vedtage støttelovgivning vil Kommissionen i samarbejde med de nye medlemsstater kunne undersøge andre succesfaktorer, såsom velfunderede kooperative forretningsaktiviteter, god ledelse, samarbejde mellem kooperativer og - frem for alt - inddragelse af de unge i udvikling og ledelse af kooperativer. Desuden vil forbindelsen mellem indkomststøttepolitikker, uddannelse og kapacitetsopbygning kunne undersøges. En ny generation af veluddannede landmænd ville være ensbetydende med en større vilje til at innovere eller tage risici med hensyn til landbrugskooperativer eller landbrugsdiversificering.

Endelig er det vigtigt, at der ofte ikke findes tjenesteydere i de nye medlemsstaters landdistrikter. Fremme af marketings- og indkøbskooperativer kan medvirke til at bekæmpe denne mangel, samtidig med at andelsselskaberne tilbydes nye muligheder med hensyn til at levere ikke-landbrugsrelaterede tjenester, der tidligere leveredes af staten, såsom sundhedstjenester, børne- og ældreomsorg, og muligheder for at operere som "sociale kooperativer", der tilgodeser forskellige fællesskabsmålsætninger.

<p>Aktion 12. Ud over aktion 1 og aktion 2 vil Kommissionen søge at sikre, at andelsselskabernes særlige rolle i udviklingen af landbruget i de nye medlemsstater, udnyttes yderligere ved hjælp af relevante fællesskabsprogrammer.</p>

4.2. Udvikling af landdistrikterne og regional udvikling

Som medlemsbaserede organisationer er andelsselskaberne solidt forankret i lokalsamfundene. De bidrager til fastholdelsen af lokale jobs og leverer lokale tjenesteydelser på baggrund af den økonomiske globalisering. Brugere af andelsselskabernes tjenesteydelser, hvad enten der er tale om producenter, forbrugere eller arbejdstagere, er normalt geografisk stabile. Sådanne stærke rødder kan være en effektiv modvægt til afvandringen fra landdistrikterne og fremme udviklingen af fattigere områder. Kommissionen opfordrer medlemsstaterne til at tage den positive

rolle, de lokale andelsselskaber spiller, i betragtning i regioner, fjerne områder og fattige byområder, når de planlægger støttepolitikker for økonomisk tilbagestående områder.

4.3. Jobskabelse ved andelsselskaber fra den "socialøkonomiske" sektor

Et andelsselskabs resultater måles ikke ud fra forrentningen af den investerede kapital, men på grundlag af de tjenesteydelser, det leverer til sine medlemmer. Da andelsselskaber kan drives med en nulpunktsomsætning eller omkostningsbaseret prisfastsættelse, vil de i mange tilfælde kunne oprettes af og beskæftige mennesker, som ellers ikke ville få adgang til arbejdsmarkedet. De kan derfor effektivt integrere udelukkede grupper i arbejde og samfund og i denne forbindelse give dem iværksættererfaring og ledelsesansvar. Ved at tilvejebringe iværksætterløsninger på utilfredsstillende økonomiske og sociale behov - særligt på områder, der er præget af mangel på offentlige og private initiativer - kan andelsselskaberne skabe arbejdspladser og fremme en bæredygtig og solidaritetsbaseret vækst uden om hensynet til medlemmernes nettogevinster (social økonomi) og hermed bidrage til arbejdsmarkedernes fleksibilitet. Andelsselskaberne anses derfor ofte for at høre til den "sociale økonomi" sammen med andre former for medlemsbaserede foretagender som gensidige selskaber, foreninger og fonde. Mange offentlige myndigheder har konstateret, at andelsformens "sociale økonomi" er en effektiv måde til stimulering af en afbalanceret og solidaritetsbaseret vækst²¹. Kommissionen vil i forbindelse med aktion 7 forsøge at sikre, at andelsselskabernes særlige bidrag med hensyn til at skabe arbejdspladser anerkendes og udnyttes yderligere gennem relevante fællesskabspolitikker og -programmer, såsom Equal-programmet, der støtter en variant af kooperative, socialøkonomiske projekter under sit iværksætterafsnit.

5. KONKLUSION

Andelsselskaber har en stærk tradition, der går tilbage til den industrielle revolution, men de bør ikke betragtes som et levn fra det 19. århundrede. Kommissionen erkender i dag, at det store udbud af virksomhedsformer i EU er et vigtigt element i EU's økonomi. Det drejer sig om moderne, dynamiske virksomheder med et stort potentiale. Andelsselskaberne tegner sig for 83 % af den hollandske landbrugsproduktion, for 50 % Frankrigs og for 37 % af Cyperns banktjenester, for 35 % af det finske fødevarerdetail, for 21 % af de spanske sundhedstjenester og for 60 % af den svenske skovdrift. Kommissionen vil derfor støtte bestræbelserne på effektivt at fremme og videreudvikle andelsselskaberne i EU og i kandidatlandene. Udviklingen af andelsselskaber er dog et område, som primært henhører under medlemsstaternes kompetence. De mål, som er nævnt i dette dokument, kan derfor kun nås, hvis medlemsstaterne og kandidatlandene deltager aktivt i bestræbelserne herpå.

²¹ Rådets afgørelse 2002/177/EF af 18. februar 2002 om retningslinjer for medlemsstaternes beskæftigelsespolitik for 2002. EFT L 60 af 1.3.2002, s. 60. Det fremgår af retningslinje 11 i den europæiske beskæftigelsesstrategi (2002) at "medlemsstaterne fremmer foranstaltninger til at forbedre den tredje sektors konkurrenceevne og dens muligheder for at skabe flere og bedre job, navnlig levering af varer og tjenesteydelser i tilknytning til behov, som markedet endnu ikke kan tilfredsstille, og undersøger og mindsker hindringer for disse foranstaltninger".

De foranstaltninger, der er beskrevet i denne meddelelse, dækker perioden 2004-2008. Ved udgangen af denne periode skal de fremskridt, der er gjort i forhold til de mål, der er beskrevet i denne meddelelse, evalueres med inddragelse af alle interessenter på området. På grundlag af denne evaluering træffes der beslutning om, hvilke fremtidige initiativer det vil være passende at iværksætte.